

oženjeniga, za praviga kralja obéh dežel izvolili in kronali. Od tistiga časa ste ti dvé obe deželi z Avstrijo zedinjeni ostale.

Med časam teh vojská — v létu 1500 — ko je bil Maksimilijan, prederzni gamsji strelec, v Tirolih na Martinjo Peč (Martinswand) zašel, ste bile tudi Goriska knežija in Gradiška, po poprejsnjih pogodbah k Avstriji spadle. Cesar Leopold I., ko se je bil s Turkam v Karlovcih pomiril léta 1699, je bil dobil tudi Erdeljsko (Siebenbürgen), kar so s Turškim dovoljenjem in pomaganjem pred domači podtikovti imeli. V Španjski vojski, ki je bila za pravico nasledstva, je bil cesar Jožef I. po svojim vojskovodji Evgenu v létu 1707 dobil vojvodstvu Milan in Mantovo. O prvi razdelitvi Poljskiga 1772 je bila dobila cesarica Marija Terezija izhodnjo Galicijo in v létu 1774 ji je bil Rus tudi Bukovino prepustil; v létu 1779, zadnje léto nje cesarenja pa so ji Bavarci pripustili Unjo četertino (Innviertel), kar so ji bili vzeli ob času vojske, ki je bila zavolj pravice nasledstva peljana. O tretji delitvi Poljskiga je bila tudi zapadna Galicija avstrijska postala. Dve léti potlej je bil med cesarjem Francam in Napoleonam mir na Polji Formiškim (Kampo Formio) na Laškim sklenjen; tú je mogla Avstrija, kar je bilo njeniga Laškiga, popustiti, zato ji je bila pa Benečija in Dalmacija dana, in v létu 1815 v Dunajskim kraljevim zboru Solni Grad, ki je bil dolgo časa duhovska nadnačimba (Hochstift), v létu 1802 je pa nehal to biti, in je bil dan v odškodvanje Ferdinandu Este, kér je bil ta nadvojvoda prišel ob Toškano. Nar mlajši déte med družino avstrijskih deželá je Krakovo, ki je bilo, po doméni Rusov in Borusov, Avstrii izročeno.

Večerni natoroslovski pogovori v Ljubljanskim muzeumu.

(Dalje.)

Gosence, kukci, muhe in druge živali, ki po drevesih ali germih tičijo, se dajo vjeti, če se dežnik (omrela) pod drevó ali germ odperta in obrnjena položi, in potém drevó potrese ali s palico po vejah mahne. Spomladi proti večeru na verbah in svibovih mačicah véše in drugi ponočni metulji sok ližejo; na to vižo, kakor je bilo ravno rečeno, padajo presiti in omamljeni v dežnik ali v razgernjeno rijuhó, de se jih lahko veliko vjame za podúk. — Podnevne in večerne metulje, muhe i. t. d. se vsakdo lahko kmali navadi loviti. S sklépnico (Fangschere), ktera je z redkim in tanjkim platnam prevlečena, pa tudi z gostim sakam, ki je iz tanjčiga sukanca spleten, je lahákov lov, ki se da v vsakim kraji porabiti. Če se v sočno drevesno skorjo zvečer s kakim nožem zareza naredí, se najde drugi dan okoli soka polno sladkosnednih posebnih gostačev, katerih drugači ni lahko dobiti. Červiči in pajki se shranijo v steklenicah (flašicah), ki so s žganjim cvetam napolnjene. Kdor si hoče v podúk sebi ali drugim lepim in pisanim metuljev pridobiti, naj si jih domá iz gosenc zredí. Gosence različnih plemén tudi posebni živež potrebujejo. Jih nabérati je lahko délo; one se denejo v majhno kositernato skrinico, v ktero se jim tudi živeža, to je, taciga želiša ali cvetja priloží, na katerim so bile najdene, tode se jim mora jed vsaki dan ponoviti in škatlica iztrebiti, de živalice ne poginejo. — Povilke in punčice (Coccons und Puppen), pa tudi drugi merčesi in polževe lupinke se najdejo na drevesih za razhrebano skorjo, na stenah, med plotnimi dilami, pri koreninah v zemlji, pod maham, grivam, skalami, plošami i. t. d. Ti se po poti v mah vložé in v leseno skrinico shranijo. Domá se predenejo v večí skrinico, in se položijo na zemljo, ktera mora za to na dnu skrinice biti; pokri-

jejo se pa s tanjcim platnam, de izleženi metulji uiti ne morejo.

(Konec sledí.)

Nekaj zastran deržavniga zakonika. *)

Deržavni zakonik je važen list za vsaciga deržavljana, naj bode višjiga ali prostiga stanú. Kér je tedaj vsim stanovam Slovincov namenjen, in kér gospodje prestavljavci na Dunaji — kakor nam „Slovenija“ v 98. listu pové in kakor nam tudi 6. del kaže — še niso slovniških oblik za terdno sklenili, v katerih se bo deržavni zakonik pisal, se nam potrebno zdi, de se zastran téh oblik (formen) od mnogih strani misli zvedenih mož zaslišijo.

De se tudi „Novíce“ v to reč vtaknejo, se le zato zgodi, kér je deržavni zakonik tudi list za prosto ljudstvo, za ktero imajo „Novíce“ skerbeti.

Nihče pa naj ne misli, de tako pretresovanje je slovniška vojska, in nihče naj zavoljo tega nam Slovincam ne oponaša, kakor de bi še le zdej slovenski jezik izdelovali. Naši očetje Slovenci so že cesarske postave lepo in gladko prestavljali, ko je še nemški jezik vés okoren in boren bil; kdor tega ne verjame, naj bere — postavimo — nemške ukaze cesarice Marije Terezije, in pa njih prestavo v slovenski jezik. Razloček bo najdel kakor noč in dan!

Naj tedaj tisti kregulji, ki se na slovenske časopise le zato vsedajo, de dražijo in černijo, po svojim vrojenim nagibu nikar ne mislijo, de je tako pretresovanje znamenje pomanjkljivosti slovenskiga jezika in slabosti prestavljanja. Naši pogovori v ti reči zdej nimajo družiga naména, kakor de se pravílo v stanoví (Grundsatz festsetzen), kakó naj bi se zakonik pisal, de bo večíni bravcov všeč, in de bo lahko umljiv (vsim nobena reč nikjer nemore práv biti).

Kar umljivost prestavljanja deržavniga zakonika vtiče, z veseljem spoznamo, de se občne vošila v tem vedno očitniši spolnujejo. Ne moremo pa zamolčati, de smo se zavzéli, ko smo uni dan v dopisu iz Dunaja (v 98. listu Slovenije) brali; „de se bo naš vérli gosp. prestavljavec v prihodnjih listih deržavniga zakonika tudi občno zaželjenih novejših oblik poprijel.“

Novejši oblike! kaj hoče gosp. dopisnik s tem reči? — In občno zaželjenih! Od kedaj se smejo vošila nekterih — občne želje imenovati?

Nam je po dopisih, ki jih dobivamo, dobro znano, de večina bravcov ne želi novejših oblik, ki se ne deržé slovenskih slovníc, ki so iz naroda vzete.

Vse je ležeče na tém, de se deržavni zakonik v gladki, lični, pred vsim pa v besedi Slovincu umljiví piše. Pišite Čehu po česko, Serbljanu po serbsko, Iliru po ilirsko, Slovincu pa po slovensko! Od deržavniga zakonika za Slovence se edíno to terja, de

*) Ravno, ko je ta sostavek že v natisu bil, smo prejeli od nekiga rodoljuba, ki ilirski jezik dobro zna in ga tudi po vrednosti cení in častí, naslednji svét:

»V Slovenii l. 98. je rečeno: »de se bo gosp. prestavljavec deržavniga zakonika v prihodnjih listih tudi občno zaželjenih (!!) novejših oblik poprijel.« — Kolika pomota! Kér poterpežljivi Slovenci molcé, in pustíjo dva ali tri gospode pri miru, kateri v enim ali dvéh listih svoje sladke sanje za sebi tolikanj preljubljeno iliršino pri vsaki priložnosti v slovenšino vrinjujejo, za to tedaj so te neslovenske oblike občno zaželjene?! Mi bi po svoji previdnosti in skušnji svetovali, de saj v tacih rečéh, ki je naj več in naj več ležeče, de jih tudi neučeni, kolikor koli se more, razumejo, de saj v tacih rečéh, kakor so »občne postave« bi na stran djali Ikarove perutnice, ter pred očmi imeli ljudski prid, ne svojih sladkih sanj. Kaj bi Horvatje rékli, ako bi se jim postave po slovensko pisale?«

ga Slovenci, to je, večina Slovencev (vsim nihče ne more vgoditi) razumejo. To terja še clo gosp. Matija Majer za državni zakonik v svojim sostavku „Ilirsko-slavenski jezik“. Toraj še enkrat prosimo: po slovensko! kakor nam slovnica Vodnikova, Kopitarjeva, Metelkotova, Murkotova, Potočnikova, Muršecova, Malavašičeva, Janežičeva veléva, ki niso oblik po svoji glavi delali, ampak jih iz naroda vzeli. (Konec sledi.)

Novičar iz Ljubljane.

Naša kosarna in vojaška bolnišnica ste še zmirej polne bolnih vojakov; v kosarni jih je toliko, de jih veliko po stanicah na tléh leži, kér posteljíš manjka. Slava miloserčnim možém in gospém, ki so po mestu nabéro milodarov začéli, de se bolnim s potrebnim ležišem na pomoč pride. Zdravniki in duhovni imajo z nevarnostjo lastniga življenja noč in dan opraviti, in že so zboleli na légarji 4 kirurgi in pa naš visoke časti vredni gosp. pater Benvenuto, ki je v neutrudljivim spolnovanji svojih dolžnost v „nogradu gospodovim“ na ravno ti bolezní obležal in hudo zbolel. Bog daj! de bi se spet ozdravil, — celo mesto to želi. — Kolera je popolnoma zginila, čeravno pri nas ojstra zima še ni nastopila. — 15. dan tega mesca so bili po ministerskim razglasu vsi politiški vradniki (Beamte) svoje stare službe odvezani, in vsaki dan se radovedno pričakuje iz Dunaja zvediti, ktere vradnike je gosp. minister za nove službe izvolil, in kam je eniga in družiga postavil. — Zavolj neke razpertije med gledišnim vodjem in gospodično Vesel je zaostala napovedana igra „Divice orleanske“ — Jelačičeva igra „Rodrigo und Elvira“ je pa bila igrana, tode ni dopadla, pa je bila večidel tudi slabo igrana. Kakor slišimo, je sedanji ban to igro kot mladeneč pri nekakih 20 létih zložil — z ozeram na take mlade léta ne smemo preojstri biti v pretresu imenovane igre. — Ne malo smo se začudili pred nekimi dnevi v Dunajskih časopisih „Ost-Deutsche Post“ in „Wanderer“ brati, de so hotli „Ultraslovenci“ Šuselkovti ženi koj pri njenim pervim nastopu v gledišu nasprotniki biti! Kaj se bo Ultraslovencom (!!) še vse podtikovalo, morebiti clo tisti medvedček, ki so ga unidan v Dunajskim mestu vstrelili? Pred ko ne ga je kak Slovenec nad Dunajčanje spustil. — Še bolj smešen je pa dopis v časopisu „Wanderer“ iz Ljubljane, ki vse graja, kar je Ljubljanskiga, tedaj tudi Ljubljanske časopise in se vé de posebno slovenske, ktere sovražnike nemšine imenuje! Visoko lažnjivi gospod M. J.! čmu z Vami bob v steno metati? pokažite na priliko nam le en Novični list, ki takó govori, in pred Vas bomo na koléna padli in Vas za odpušanje prosili. Slovenci niso nikdar sovražniki Nemcov bili, ampak se le zoperstavljajo tistim, ki — vkljub vstavi — zatirujejo slovenšino, de bi zatérta ostala, kakor je bila pred sušcam 1848. To, le to hočete Vi in Vaša stranka — pa ne bo dal! Vstava je osvobodila vse narode, in tudi Slovencom gré pravica, te dobrote, ktere silno potrebujejo, deležnim biti. Mi pa imamo prič na kupe, kakó nekteri svobodo za Slovence razlagajo. Ostudno je že od tega govoriti. Le nikar ne mislite, de ne vémo, kaj de je práv, in kaj ne, — in de se mar Vaših laži kdo boji! Smešno je dan današnji viditi, kakó nekteri časopisi v ravno tisti reči danes belo, jutri černo pišejo. Komej pred enim tednam je bil pravpravičen in pošten razsodek čez slovenske časopise v ravno tem listu — čez 8 dni pride temu ravno nasproten, de pošten bravec ne vé pri čim de je. Srenjski odbor Ljubljanskiga mesta je dopisniku M. J. tudi práv hvaležen za njegove opomine, in kakor smo slišali, je

že dal vse gospode, ki se M. J. imenujejo, iskati, de bo praviga najdel, kér je zares škoda, de tak zveličar Ljubljanskiga mesta ni predsednik ali saj nar menj starašina mestniga odbora. Ljubljana bi vès drug obraz iméla, ko bi taki vstavoljubni možjé v srenjskim odboru sedeli! Mi nočemo s tem srenjskiga odbora zagovarjati in ga hvaliti, kakor de bi bil izgled drugim odborom, — ostudno pa je že tudi vedno zabavljanje čez mestne odbore na Dunaji kakor v Gradcu, v Celjovcu kakor v Ljubljani i. t. d. slišati, kakor de bi bili ti odbori vsiga slega krivi. Ali je Ljubljanski mestni odbor kaj menj storil, kot odbori družih mest, naj sodijo resnicoljubi možjé, ki véjo: kaj se je drugod zgodilo, in kaj je srenjski odbor sploh v stanu storiti. Star pregovor je: „de zabavljati je lahko, boljši storiti, pa težko.“ S serčnim veseljem bojo sedanji odborniki odstopili, kadar nova srenjska vstava pride — in nadjamo se čudeže viditi pod vlado noviga odbora, kterim mora biti gosp. M. J. predsednik. — Včeraj je dobil oddelk tukajšnjiga ogerskiga regimenta nanagloma povelje v Videm na Laško se podati. Na Laškim je še malo dobriga avstrijanskiga duha. —

Novičar iz mnogih krajev.

Vsim tistim, ki so zavolj politiških pregreškov (pripomoči k punktu) za eno leto v ječo obsojeni bili, ki so pa polovico te kazni prestali in se milosti vredne skazali, so odpustili presvitli cesar 8 dan t. m. ostanjk kazni. — 10 dan t. m. je dala kervava sodha pred Dunajskim mestam vislice (gavage) napraviti, in na nje imé nekiga oficirja nabiti, ki si je lanskiga puntarskiga hudodelstva vdeležil, pa potem ušel. — Kako se ima pri razpertijah ravnati, ki bi se utegnile pri obravnavi gruntne odveze med nekdanjimi gruntnimi gosposkami in podložniki primeriti, je ministerstvo notrajnih oprav postave dalo, de razsodba tacih razpertij, kolikor ne segajo v opravilo deželnih komisij, gre od 1. dneva t. m. civilnim sodnijam, in ne več politiškim gosposkam; policijska oblast politiških gosposk pa, če je treba posestnika zoper silo varovati, red in mir braniti, ostane popolnoma v poprejšnji veljavnosti. — Grajšina Cerhnice na Českim je perva, ki je s svojimi nekdanjimi položnimi že poravnala rajtingo gruntne in desetinske odveze. Grajšini Pribram in Dušnik imate s svojimi kmeti, kakor se bere, to reč že tudi zlo pri koncu. — K grajšaku in nekdanjimi ministru baronu Dobelhofu so prišli unidan njegovi podložni in ga prosili, de naj jim tiste šume, ktero so se že v letu 1847 za odpravo desetine in tlake plačati zavezali, nekoliko odpusti — in baron, bogat mož, jim je celo plačo odpustil. — Iz Bukovine se sliši, de se veliko roparskih trum in ciganov okoli klati. — Saeg je po nekterih krajih Oggerskiga tak, de po sežnji visok na polji leži. — Na Horvaškim je tako pomanjkanje živinske klaje, de jo morajo Horvatje iz bližnjiga Štajarskiga in Krajnskiga kupovati. — Od kmetov v Galicii se pripoveduje, de niso kaj pridni delavci, in če krompir in zelje dobro dorodí, je ondi težko delavcov dobiti. V Galicii je tedaj tale pregovor: Malo krompirja veliko delavcov — veliko krompirja, malo delavcov. — Dunajski časopisi oznanijo, de bo kmalo prišla nova postava za pôšle (Gesindeordnung) na dan, in de se bojo poselske bukvice vpeljale. — Francozje peljejo vojsko v severni Afriki zoper ondašnje ljudstvo. General Herbilon je 16. dan pret. mesca premagal sovražne trume, 200 mož pobil, in jim 300 kamel in 15000 ovác vzel.

Opomin. Zavoljo praznika v srédo se bojo prihodnje Novice v četertek na svitlo dale.

ranjeni kraj, če je mogoče, podvezati. Ranica naj se z ostrim nožkam enmalo nareže, in nekoliko kervi izsešá, brez skerbí, zato kér gadov strup le v kervi zastan škodje. V slinah, tudi če se požró, ni škodljiv, če le žnablji niso spokani ali sicer ranjeni. Boljši je pa vunder slino vselej vùn pljuniti. Rana naj se potem s scavnico spêre, in se bo kmalo zacelila. Knapi, sekači in voglarji zarezé ali vsêke tudi z rutami, v svoji vodi omočenimi, pokladajo, in tako rane kmalo zacelijo. Rumena kersnica, sv. Antona roža, zdej po latinsko sploh arnika imenovana, ni za silno potrebo povsod pri rokah.

Žabe, gerde krote se ne prijemajo z golo roko; en sak ali ravšelj se čez-nje položi; po tem se zagrabijo za bedro s plošnjatimi klešicami ali pa s precepljenim klincom, in se hranijo do doma v žaklji ali v kaki drugi posodi. Umorijo in hranijo se, kakor je poprej od rib rečeno bilo. — Če se gladka globoka posoda ali pisker v tla na vertu, travniku, gojzdu i. t. d. zakopá, in en drug pisker ali lonec brez dna noter povezne do krajca s zemljo zadela, se bodo vsako jutro marsikteri merčesi in male živali v njem vjete našle, — Koliko plemén miš in topirjev je pri nas, še ni popolnoma znano; zatorej prosimo, de bi se take posebne pleména v muzeum pošiljale. Z irhovo rokovico naj se primejo, de, če ravno vgriznejo, skozi irhovno raniti ne morejo. Ohranijo in pošiljajo se v žganici (Weingeist) v lesenih ali steklenih zamašenih posodah.

Lov zverin, ptičev in rib je lovcam in strelcam znan. Vsaka dežela in vsaki kraj ima svoje pleména. Povodne sklepnice (Muscheln) se z gostimi grabljami iz blata ali péska lahko dobijo, in kuhane, mesá otrebijo. Čepine (Schalen) se kakor polževe lupine v skrinico v mah ali med predivo ena poleg druge, vsaka posebej v papir povita, skladajo, de se ne starejo po poti pošiljanja!

Kdor hoče eno ali drugo stvar viditi, ali v eni ali drugi téh reči kaj več zvediti, naj obiše gosp. Schmidta v Šiški, ali pa gosp. Freyerja v muzeumu.

Kaj Slovencam manjka?

Pod tém nadpisam beremo v „Slovenii“ ravno tako resnične kakor važne besede, ki jih je v slovenskih zadevah dobro iznajden in za ravnost (enakopravnost) našiga naroda skèrben domorodec iz Koroškega pisal. Med mnogimi vošili se nam prvo nar važniši zdí, ki pravi, de nam Slovencam *zastopovavca pri ministerstvu na Dunaji manjka*. Gosp. pisatelj „Slovenije“ v tem vošilu med družim tóle pravi: Dosadaj slovenski narod nima družiga prijatla in branitelja, kakor Bogá v nebesih in nektère posamesne redko vsijane domorodce. Velika potreba je, de dobimo kakiga domorodca, ki bi nas pri ministerstvu nadomestoval, njemu naše potrebe odkrival, nas kriviga natolcevanja branil (kar je živo potrebno, de ministerstvo v vsim resnico zve), naše prošnje iz naših novín nabiral i. t. d. Visoko ministerstvo ni v stanu, vse znati, prebirati, pretresti in dognati, treba mu je učernih, rodoljubih pomočnikov in svetovavcov. Horvatje imajo svojiga bana in ministra, Serbi svojiga patrijarha, Rusíni svojiga ministerialniga svetovavca, in takó vsi drugi narodi imajo možé pri ministerstvu kot svetovavce. Ni tedaj prenapeto prositi in želeti, de ministerstvo iz poldružiga milijona Slovencev kakiga možá, ki Slovence in njih potrebe dobro pozná in do kteriga Slovenski narod za upanje ima, k sebi pokliče in za ministerialniga svetovavca izvoli“. — Tak mož naj bo zaúpnik (Vertrauensmann) vlade in ljudstva, in naj odkritoserčno ministerstvu razodéva vošila in potrebe Slovencev, kér on bo nar lože spoznal, česar večina

ljudstva želi; on bo tudi nar lože razjasnil protinstvo in natolcevanje tiste kôpe ljudi, ki se s svojimi lažmi tu in tam prikupiti želijo, brez de bi pomislili, de:

»Kar svét ima zdej skrito,
Bo enkrat vsim očito,«

ali po nemško: Nichts ist so fein gesponnen etc.

Nekaj zastran deržavniga zakonika.

(Konec.)

Namen zakonika za Slovence je, de ga slovensko ljudstvo razume. Ali se bo pa ta namen dosegel, ako se mu piše po novejših oblikah, ki so jih jeli nekteri gospodje siloma rabiti?

Téh gospodov naménje, de se naše slovensko narečje z ilirskim zmeša, in pomočki so, Slovencam namesto njenih dobrih, navadnih, druge besede in druge oblike oktrojirati.

Ta namen bi napčín ne bil, ko bi iz njega postalo občno jugoslovansko narečje, in ko bi se dal doseči brez poškodovanja slovenskiga ljudstva. Imenovani gospodje si pa vse to upajo. Tudi mi spoznamo, de se to v pisanji časopisov hitro, v enim tednu, zamore storiti, če se vsi pisavci skupej vzamejo in takó pisati začno. Ali kaj bo imelo slovensko ljudstvo od tega? Pisavci in njih prijatli bojo to izmišljeno pisanje brali — ljudstvo pa bo na suhim ostalo, kér tacih reči, ki jih ne razume, ne bo bralo. In kaj bi bolj učeni Slovenci s tem pridobili, in kaj Horvatje? Slovenci dobimo po tem jezik, ki ni slovenski — Horvatje pa tudi ne marajo za-nj, kér ni ilirski. Kdor bi hotel ta „idealni“ jezik razumeti, bi mogel obá jezika razumeti, slovenskiga in ilirskiga, ali se pa zamore to od ljudstva sploh terjati? Dajmo rajši popolnoma ilirsko pisati, bo saj Horvat in Dalmatin razumel, če ne Slovenec.

Horvatje so naši bližnji bratje; njih književni jezik je zlo omikan in olikan, in če nam besed manjka, si jih moramo nar poprej pri Jugoslovanih izposoditi, in če jih tukaj ne dobimo, potem moramo še le dalje na posodo iti, — tode tudi izposojene besede se morajo vselej z duham slovenskim vjemati.

Pozabiti pa tudi memo tega nikdar ne smemo, de tudi naš slovenski jezik je stanovitno narečje, de slovenšina je omikana že začuda, de ima svojo starost, svojo zgodovino, svoje slovstvo. Ta slovenšina ni zmišljena, ni skovana, ni posojena, kakor iliršina Horvatam, temuč je lastno, častitljivo, v narodu vkoreninjeno in z narodam takó sklenjeno ozidje, de se podere in ni več slovenšina, ako začnemo v njene oblike drezati in namesti njih druge nove staviti.

Nadjamo se, de bojo vsi Slovenci, ki djansko (practisch) mislijo, z nami v ti reči edinih misel, in de našiga mnenja tudi bratje Horvatje ne bojo zavèrgli, če naména — omike ljudstva, in de ljudstvo razume, kar se za-nj piše — iz oči ne spustijo. — In kér že od toliko vzajemniga bližanja v jeziku govorimo, moramo odkritoserčno svoje vošilo izgovoriti, de bi práv bilo, ako bi se tudi Ilirci v tacih rečéh, ki so boljši kot njih, nam nekoliko bližati hotli. Pa žalibog! de ne stopnice tega bližanja od njih strani ne vidimo! Zató se pa tudi bojimo — česar nas že skušnja učí — de bi tisti gospodje, ki hočejo, de bi se slovenšina v iliršini „zibnila“, starih slovenskih oblik v dar ne prinesli novim oblikam iliršine, na priliko: de bi tudi dvojnika (Dual) ne zapustili, kér 2. sklona pri zanikovanji (Negation) že večidel ne rabijo, — moj, njegov, njih namesti svoj i. t. d. (v povračavni rabi) pišejo, — namesti nedoločivniga naklona (infinitiv) namenivni naklon (supinum) rabijo i. t. d.

Zoper vse te nove oblike, na ktere tolikrat v branji zadenemo, govore vse slovnice slovenske, ktere nam imajo vodilo biti, zato ker so iz naroda vzete.

De pa imenovane slovnice v marsikterih starih oblikah niso edine, je gotovo, ker se v nekakih recéh ločijo po krajih, v kterih so pisane, zato nektre bolj po slovensko krajnsko, nektre bolj po slovensko Štajarsko pišejo.

De se v ti reči enostranosti krivih ne storimo, kakor de bi hotli eni ali drugi izreki prednost dajati, je naše prvo vodilo to: de pišemo, kakor je večina pisavcov dozdej pisala, — in v ti reči nočemo časopisov v izgled postaviti, ker bi nam lahko kdo oponosil, de vredništva silijo pisavce pisati, kakor one hočejo, — ampak nam je vodilo le večina bukev, in sicer imenitniših bukev — v prozi in v pesništvu, — ki so v slovenskim jeziku pisane.

Po téh se mi ravnamo, ker so pisane, kakor jih večina slovenskiga ljudstva govori, brez umetnije, brez enostranosti, brez osébnih in posebnih naménov, ampak ravno takó, kakor je ljudstva jezik.

Zraven tega nam je tudi lepoglasje poglavitno vodilo, ker smo s slavnim gospodam J. Poklukarjem popolnoma edinih misel, de v jeziku ima tudi lepoglasje kaj govoriti.

Iz obéh téh naménov bomo mi raji am namesti om, — iga, imu, im namesti ega, emu, em, — s ženo namesti s ženoj i. t. d. pisali, priloge v stopnjah bomo, kakor dosihmal, neredno sklanjali, in ne bomo pisali lepša žena ampak lepši žena, ne večja hiša, ampak večji hiša i. t. d. Če pišemo om, in sklanjamo stopnje prilogov redno, ali smo s tem kaj posebniga dosegli? Navadnimu pa smo se odtegnili. Kdor pa hoče takó pisati, se vé, de ima tudi práv. Nar menj navadno je tisto ega, emu, in tudi slavni gosp. Murko ima v svoji slovnici iga, imu, z opombo, de le v nekterih krajih Štajarskiga, in sicer na ogerski meji se sliši brezglasni e namesti brezglasniga i. Ilirsko oga, omu je krepák, nekako častitljiv glas, — ega, emu pa je tako širokousten in brez vsiga lepoglasja, posebno če govorimo „drujega, mojega svojega in sploh kjer po j sledí, de ne moremo razumeti, kakó de je ta ega in emu nekterim gospodam takó silno pri sercu. Večina Slovencev ga ne izgovarja; za kaj ga tedej nekteri pisatelji siloma vpeljati hočejo za občno pisanje? — —

To so ob kratkim naše misli, ki se ne operajo na svojo glavnost, ampak na prepričanje, de večina slovenskih pisavcov je z nami edinih misel.

Mi nikjer sile ne ljubimo; to smo nar očitniši pokazali pri vpeljanji našiga sedanjiga pravopisa, kterimu smo le po tem obveljavo v Novicah dovolili, ko smo se prepričali, de ga večina želi.

Takó tudi želimo, de naj se modri gospodje predstavljavci deržavniga zakonika nikar siloma ne odtegujejo navadnim slovenskim oblikam, in de naj v tako imenitni reči, ki je tudi ljudstvu namenjena, počasi naprej stopajo; sej vedó, de sila le kola lomi. Že z izpušenjem polglasnice e so nam Slovincem veliko silo storili in za čmu? Slovinc besed kerčiti in stlačevati ne zna; toraj ušesa in oči neizrečeno boli, ko se bere nevideno: skrbeti, država, vvrstiti i. t. d. Polglasnica se na Slovenskim veliko boljše izgovarja kakor na Českim ali Serbskim — in ako bi se tudi ne, je vunder ne smemo nikakor opušati, sicer bi mogli ravnosledno tudi drugod dokaj glasnic in soglasnic opušati. Kam bi pa to prišlo? Tega Slovenec ni vaju, in je tudi negnjusno za okó.

Torej še enkrat prosimo: za Slovence po slovensko! Jezik ni „Modeartikel“ — in se tudi oktrojirati ne da.

Čistimo ga, pilimo ga, gladimo ga, trebimo mu mah ptušjine, ki ga obraša, mislimo in pišimo v duhu slovenskim, izposodujemo si, posebno kar nas je bližnjih bratov, besede, ki nam jih manjka, — nikdar pa ne pozabimo: de na razumu in omiki ljudstva je vse ležeče.

De si pa zraven svojiga čistiga slovenskiga pridobimo tudi popolnoma znanost ilirskiga jezika, naj se na vsacim slovenskim gimnaziji napravi tudi učiliše ilirskiga jezika: le to je prava pot vzajemne književne zveze.

Vredništvo.

Dopis iz Marburga.

Ljube Novice! posebno vaši poslednji listi so svojiga stariga prijatlja práv zveselili. Vstanovitva kmetijskih podružnic, naprava učilnic za kmetijstvo, in druge žlahtne reči, ktere si krajnska družba za posrečenje našiga naroda vpeljati prizadeva, ravno takó pa tudi oznanilo, kako se bojo Novice za naprej védle, so za me in za veliko družih vaših prijatlov vesele zgodbe. Tudi jez „po moji neumni pameti“ mislim, de „Novice sedanji imenitni čas nimajo samo za korún njiv obdelovati, ampak de je veliko veliko še drugih opravkov, ktere imajo ravno takó, kakor do zdej, v prid našiga naroda spolnovati.

Pri nas se „Novice“ veliko berejo, in jih pride vsaki teden tudi lepa kopica do gospoda Lejrerja, ki jih po deželi pošilja. Tudi to ljudém dopade, de se v dokladnim listu oznanila deželnega poglavarstva najdejo. Gracarskim nemškim novicam, ktere se sicer za neizrečeno bistro glavo deržijo, še ni nikdar v misel prišlo, de bi tudi mi Slovenci postave v svojim jeziku radi brali in jih razumeli. *) Mi Slovenci po Štajarskim ne tirjamo, de bi za naprej po vsih kancelijah samo slovensko pisale, ampak to terjamo, de nam bojo gospodje „protokole“ „pešajde, dekrete“ oznanila in kakor se sicer vse te reči imenujejo, v našim jeziku pisali, de bomo tudi njihne povelja razumeti ramogli.

Pri ti priloznosti memo gredé tudi poprašam: ali ni v deržavnim zakoniku, kjer je govorjenje od različnih jezikov, v kterih se bo zakonik izdajal, tiskarni pogrešek, namest „s serbskimi civilnimi čerkami“ bi mende moglo stati „s cirilnimi čerkami“? **)

Poslednjič za pokušnjo še nektre besede, kako v naši okolici v slovenski jezik nemške besede mešajo: Od našiga letašnjiga vina pravijo: „Spomlad je übš (precej) lepo balò, nah (potlej) je pa furt (skoz in skoz) dèž šel.“ Kadar dve babci skup klepetate, pravijo, de „gučate.“ Moke nimamo pri nas, samo „melo“. Takó v vsaki pogovor nemške besede vmès silijo. Nar večí mojstri so v tem naši „wajncerli“, kterih jez dolgo clo nič nisim razumeti mogel. Silno potreba je tedaj, de se naš jezik čistiti začne, de se v šole in v življenje vpele, z eno besedo, de se mu pravica skaže. — Ali bi ne bilo mogoče, de bi nam „Novice“ iména vsih tistih vojakov našiga domačiga regimenta na znanje dale, ki so si v zadnjih vojskah rede in svetinje pridobili? To bi bilo za-nje in za nas lep spomin. ***)

Serčno vas pozdravi vaš stari prijatelj

Kos, vinorejc v Zwajneki.

Novi

*) Temu je zdej vstreženo z deržavnim in deželnim zakonikom.

**) Je tiskarni pogrešek.

***) Novice niso opustile pri mnogih prilikah oznanovati poslavljenje naših vojakov; in če so morebiti kakiga pozabile, se je to le zato primerilo, če niso vedile, od kod de je. Tedaj bi tudi zdej imenika ne mogle spisati, ki bi bil popolnoma.

Vredništvo.